سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

لیلا ولی‌زاده*، اسکندر فتحی‌آذر، وحید زمان‌زاده

چکیده

مقدمه: شناسایی عوامل مؤثر در یادگیری، یکی از مقوله‌های مهم و مورد پژوهش محققان می‌باشد. هدف از این مطالعه تعیین سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز بوده است.

روش‌ها: در مطالعه‌ای توصیفی در سال ۱۳۸۴، تعداد ۲۵۰ دانشجوی پرستاری و مامایی کارشناسی پیوسته دانشگاه علوم پزشکی تبریز به صورت سرشماری انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه‌ای با ۱۲ سؤال در مورد سبک‌های یادگیری کلب (Kolb) بود که به صورت جمع- اجرا توزیع و تکمیل گردید. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS با توجه به راهنمای ابزار تجزیه و تحلیل و توزیع فراوانی سبک‌های یادگیری دانشجویان ارائه گردید.

نتایج: سبک یادگیری اکثریت دانشجویان همگرا (۵۴/۲ درصد) و سپس به ترتیب ۳۲/۱ درصد جذب کننده، ۷/۵ درصد انطباق‌یابنده و ۶/۲ درصد واگرا بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به استفاده از سبک‌های یادگیری همگرا و جذب کننده در بین دانشجویان، پیشنهاد می‌شود از روش‌های آموزشی نشان دادن، استفاده از دیاگرام و دست نوشته‌های استاد و آموزش یک به یک، سخنرانی و خودآموزی با مطالب خواندنی استفاده شود.

واژه‌های کلیدی: سبک یادگیری، دانشجو، پرستاری، مامایی.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / پاییز و زمستان ۱۳۸۵؛ ٦(۲): ۱۳٦ تا ۱٤۰.

مقدمه

شناسایی عوامل مؤثر در حصول به یادگیری، یکی از مقوله‌های مهم و مورد پژوهش محققان می‌باشد و سبک‌های یادگیری، که عادات پردازش اطلاعات دریافتی افراد می‌باشد، یکی از عوامل مؤثر در یادگیری است(۱و۲). سبک‌های یادگیری، ویژگی شناختی، عاطفی و رفتارهای فیزیولوژیکی است که به صورت نسبتاً ثابت، نشانگر چگونگی درک، کنش و پاسخ به محیط یادگیری می‌باشد(۳). محققان معتقدند که هر فراگیر، روش‌های ترجیحی برای درک، سازماندهی و ذخیره اطلاعات دارد که قابل تشخیص و پایدار می‌باشد. طبق نظر کلب (Kolb)، سبک‌های یادگیری در اثر عوامل ارثی، تجارب قبلی زندگی و نیازهای محیط حاضر شکل می‌گیرد و اساس آن، ریشه در ساختار عصبی و شخصیت افراد دارد. اگر چه سبک‌های یادگیری نسبتاً ثابت است، ولی تغییرات کیفی در اثر تکامل و بلوغ و محرک‌های محیطی ممکن است صورت گیرد(٤تا٦).

فراگیران اطلاعات را طی یک طیف از تجربه عینی (Concrete Experience-CE) و مفهوم‌سازی انتزاعی (Abstract Conceptualization-AC) درک کرده و سپس اطلاعات دریافتی یا درکی را روی طیفی از اجرای فعال (Active Experimentation-AE) تا مشاهده بازاندیشانه (Reflective Observation-RO) تغییر شکل داده و

* **آدرس مکاتبه.** لیلا ولی‌زاده (دانشجوی دکترای آموزش پرستاری)، گروه پرستاری اطفال، دانشکده پرستاری و مامایی تبریز، خیابان شریعتی، تبریز.
E-mail: lvalizadeh@yahoo.com
اسکندر فتح‌آذر، استاد گروه علوم تربیتی دانشگاه تبریز و وحید زمان‌زاده، استادیار گروه پرستاری داخلی و جراحی دانشگاه علوم پزشکی تبریز.
این مقاله در تاریخ ۸٤/۱۱/۲۳ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۵/۱/۲۹ اصلاح شده و در تاریخ ۸۵/۷/۲۹ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

پردازش می‌کنند. چهار سبک یادگیری مختلف، بر اساس مدهای ترجیحی دریافت و پردازش اطلاعات هر فرد، به صورت واگرا (Diverger)، انطباق‌یابنده (Accommodator)، همگرا (Converger) و جذب‌کننده (Assimilator) نام‌گذاری می‌شوند(۳). روش تدریس ترجیحی در واگراها بحث گروهی و بارش افکار، در انطباق‌یابنده‌ها ایفای نقش و شبیه‌سازی رایانه‌ای، در همگراها روش‌های نشان دادن و دیاگرام‌ها و دست‌نوشته‌های استاد (Teacher's handouts)، و در جذب‌کننده‌ها سخنرانی و مطالب خودآموز (sample reading materials) می‌باشند. امروزه پیشنهاد می‌شود مدرسان در حین تدریس، به تفاوت‌های موجود بین فراگیران و به سبک‌های یادگیری آنها توجه نمایند تا زمینه رسیدن به سطح مطلوب یادگیری در همه فراگیران، فراهم گردد(٦و٧).

سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری در ملل مختلف و با توجه به شرایط فرهنگی، متفاوت گزارش شده است(۲تا۷). در کشور ما مطالعات محدود است، سبک یادگیری دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان اکثراً واگرا و در دانشگاه علوم پزشکی قزوین اکثراً جذب کننده گزارش شده است(۷و۸). به منظور مشخص نمودن سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی تبریز، این مطالعه با هدف تعیین سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۸٤ انجام گرفت تا در صورت امکان بتوان برای فراهم نمودن بستر مناسب آموزشی از آن بهره گرفت.

روش‌ها

این مطالعه توصیفی بوده و با شرکت ۲۵۰ دانشجوی پرستاری و مامایی کارشناسی پیوسته دانشکده پرستاری- مامایی تبریز در سال ۱۳۸٤ انجام شد. نمونه‌گیری به روش سرشماری صورت گرفت. ابزار پژوهش، پرسشنامه سبک‌های یادگیری کلب (Kolb Learning Style Inventory) بود. روایی محتوایی و پایایی ابزار قبلا توسط کلب و سایر محققان پرستاری در خارج از کشور و رزاق کرمی در دانشکده علوم تربیتی بررسی شده است(۳تا٦). پایایی آن در مطالعه حاضر، در بین ۳۰ نفر از دانشجویان به روش آلفا کرونباخ بررسی شد و ضریب همبستگی برای مدها و محورها از ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ بود.

این پرسشنامه شامل ۱۲ سؤال است که هر کدام دارای چهار گزینه: تجربه عینی (CE)، مشاهده تأملی (RO)، مفهوم‌سازی انتزاعی (AC) و آزمایشگری فعال (AE) می‌باشد. از این چهار قسمت در دوازده سؤال پرسشنامه چهار نمره به دست می‌آید که این چهار نمره نشانگر چهار مد یادگیری است، بطوری که اولین گزینه در هر سؤال، شیوه یادگیری تجربه عینی CE (feeling)، دومین گزینه شیوه یادگیری مشاهده تأملی RO (watching)، سومین گزینه شیوه یادگیری مفهوم‌سازی انتزاعی AC (thinking)، چهارمین گزینه شیوه یادگیری آزمایشگری فعال AE (doing) است.

از تفریق دو به دوی این شیوه‌ها، یعنی تفریق مفهوم‌سازی انتزاعی از تجربه عینی و آزمایشگری فعال از مشاهده تأملی (بازاندیشانه) دو نمره به دست می‌آید. این دو نمره بر روی دو محور مختصات (با توجه به منفی و مثبت بودن نمره حاصل) قرار می‌گیرد. یکی محور عمودی یعنی (تجربه عینی- مفهوم‌سازی انتزاعی) و دیگری محور افقی یعنی (مشاهده تأملی- آزمایشگری فعال) و بر این اساس سبک یادگیری مشخص می‌گردد(٥و٦).

پرسشنامه به صورت جمع- اجرا توزیع شده است، بطوری که پس از اتمام تدریس اساتید و کسب رضایت از دانشجویان و توضیح در مورد اهداف مطالعه و نحوه پاسخ‌دهی، پرسشنامه در کلاس توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری گردید. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS و با توجه به راهنمای ابزار تجزیه و تحلیل و فراوانی سبک‌های یادگیری دانشجویان ارائه گردید.

نتایج

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

کلیه دانشجویان پرسشنامه را تکمیل نمودند. تعداد دانشجویان پرستاری شرکت‌کننده در مطالعه ۱۴۳ نفر (۵۷/۲ درصد) و تعداد دانشجویان مامایی ۱۰۷ نفر (۴۲/۸ درصد) بودند.

جدول ۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی سبک‌های یادگیری دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی تبریز سال ۱۳۸۴

رشته تحصیلی	همگرا	جذب‌کننده	واگرا	انطباق‌یابنده	بدون پاسخ	جمع
پرستاری	۷۴(٪۵۳/۲)	۴۴(٪۳۱/۷)	۷(٪۵)	۱۴(٪۱۰/۱)	۴	۱۴۳
مامایی	۵۶(٪۵۵/۴)	۳۳(٪۳۲/۷)	۸(٪۷/۹)	۴(٪۴)	۶	۱۰۷
کل	۱۳۰(٪۵۴/۲)	۷۷(٪۳۲/۱)	۱۵(٪۶/۲)	۱۸(٪۷/۵)	۱۰	۲۵

فراوانی دانشجویان از ترم‌های ۱، ۳، ۵ و ۷ به ترتیب ۱۸، ۱۴/۸، ۳۲/۴ و ۳۴/۸ درصد بود. اکثریت دانشجویان از دوره روزانه (۵۹/۶ درصد) و ۴۰/۴ درصد از دوره شبانه بودند.

توزیع فراوانی مطلق و نسبی سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی در جدول یک ارائه شده است و بیانگر آن است که در هر دو گروه، اکثریت فراگیران دارای سبک‌های همگرا و جذب‌کننده هستند.

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که اکثریت دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دارای سبک همگرا و جذب‌کننده هستند که با نتایج مطالعه‌ای همخوانی دارد(۹). مطالعه‌ای دیگر در بین دانشجویان پرستاری قزوین نشان داده که اغلب دانشجویان دارای سبک یادگیری جذب‌کننده (۵۳/۸ درصد) و همگرا (۲۸/۹ درصد) می‌باشند(۸) و نیز دانشجویان رشته‌های پزشکی اکثراً دارای سبک یادگیری جذب‌کننده بوده‌اند(۶). ولی نتایج مطالعه حاضر با مطالعه‌ای که اکثریت سبک‌های یادگیری دانشجویان پرستاری را واگرا گزارش کرده، مطابقت ندارد(۷). از طرفی، کلب ادعا دارد که اکثریت پرستاران مستعد به داشتن سبک یادگیری واگرا هستند(۱۰) و مطالعات دیگر نشان داده‌اند که اکثر پرستاران دارای سبک‌های یادگیری واگرا و انطباق‌یابنده می‌باشند(۱۱و۱۲).

به هر حال، نسبت بالای سبک‌های یادگیری همگرا و جذب‌کننده در بین دانشجویان پرستاری و مامایی مطالعه حاضر می‌تواند مربوط به دریافت اطلاعات از طریق سمبول‌سازی از تجربه، کار کردن با مفاهیم و ایده‌های انتزاعی، بیشتر از کار کردن با افراد باشد، در نتیجه آنها ممکن است چیزهایی مربوط به حس از تجربه را از دست بدهند.

بزرگترین قوت همگراها، کاربرد عملی ایده‌ها و در جذب‌کننده‌ها، توانایی خلق مدل‌های تئوریکی است. بنابراین، اگرچه هر مد یادگیری و هر سبک یادگیری نقاط قوت خود را دارد، ولی جنبه‌های ضعیف سیکل یادگیری، اگر مورد توجه قرار نگیرند، ممکن است ضعیف بمانند(۱۳).

شواهدی مثبت دال بر امکان تحول سبک یادگیری پس از دانش‌آموختگی ارائه گردیده است(۴). در مورد اثرات شیوه تدریس، غالب معلمان بر سبک یادگیری فرگیران نیز مطالعات عدیده‌ای انجام و نتایج متفاوتی گزارش کرده‌اند(۷و۱۴).

با توجه به سبک یادگیری دانشجویان این مطالعه، پیشنهاد می‌شود از روش‌های آموزشی نشان دادن، استفاده از دیاگرام، دست نوشته‌های استاد، آموزش یک به یک، سخنرانی و خودآموزی با مطالب خواندنی استفاده شود.

از آنجایی که رشته پرستاری و مامایی حرفه‌ای ارتباطی، مردم- محور و علمی است(۴و۸)، توجه به سبک یادگیری دانشجویان می‌تواند مدرسان پرستاری را برای کمک به جنبه‌های مورد نیاز فراگیران برانگیزد تا با استفاده از استراتژی‌های مختلف آموزشی، پاسخ‌گوی

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

نیاز آموزشی با توجه به سبک یادگیری و مدهای بخصوص فراگیران باشند تا برای کسب یا تقویت توانمندی‌های لازم در محیط‌های آموزشی و کاری واقعی آینده اقدام نمایند.

بنابراین، انجام مطالعاتی در راستای تعیین امکان کاربرد این ابزار به عنوان تست غربالگری نقاط ضعف چرخه یادگیری و امکان ارائه توصیه‌های انفرادی برای بهبود فرایند یادگیری در دانشجویان توصیه می‌شود.

از طرفی، انجام مطالعات تجربی به منظور بکارگیری استراتژی‌های تدریس برای ارتقای یادگیری دانشجویان با توجه به سبک یادگیری مفید خواهد بود.

نتیجه‌گیری

اکثر دانشجویان پرستاری و مامایی این مطالعه، از سبک‌های یادگیری همگرا و جذب‌کننده استفاده می‌نمودند. پیشنهاد می‌شود اساتید بطور غالب از روش‌های آموزشی که در آن از نشان دادن، دست نوشته، سخنرانی، بکارگیری دیاگرام و خودآموزی استفاده می‌شود، بهره گیرند.

منابع

1. Bastable SB. Nurse as Educator: principles of teaching and learning. 2nd ed. Boston: Jones and Bartlett Publ. 2003.
2. Katez JR, etal. Keys to nursing success. 2nd ed. Upper saddle river: Pearson/Prentice Hall Inc. 2004.
3. Hsu CHC. Learning styles of hospitality students: Nature or nurture? International Journal of Hospitality Management 1999; 18(1): 17-30.
4. Sutcliffe L. An investigation into whether nurses change their learning style according to subject area studied. J Adv Nurs 1993; 18(4): 647-58.
5. Fowler P. Learning styles of radiographers. Radiography 2002; 8(1): 3-11.
٦. کرمی رزاق. بررسی رابطه سبک‌های یادگیری با شیوه‌های مطالعه و یادگیری در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان چاروایماق ۸۱-۸۰. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. تبریز: دانشکده علوم تربیتی. دانشگاه تبریز. ۱۳۸۲.
۷. صالحی شایسته، سلیمانی بهرام، امینی پروانه، شاهنوشی احترام. بررسی ارتباط سبک‌های یادگیری و روش‌های آموزشی ترجیحی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۷۹؛ ۱(۱): صفحات ٤١-٦.
۸. چمی رامین، حسینی مسعود. رابطه سبک‌های یادگیری با پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری قزوین. مجله دانشگاه علوم پزشکی قزوین ۱۳۸۳؛ ۸(۳۰): صفحات ٦٤-۷.
9. Stutsky BJ, Laschinger HK. Changes in student learning styles and adaptive learning competencies following a senior preceptorship experience. J Adv Nurs 1995; 21(1): 143-53.
10. Myrick F, Yong O. Nursing perceptorship, connecting practice and education. Philadelphia: Lippincott Wilkins. 2004.
11. Haislett J, Hughes RB, Atkinson G Jr, Williams CL. Success in baccalaureate nursing programs: a matter of accommodation? J Nurs Educ 1993; 32(2): 64-70.
12. Ridley MJ, Laschinger HK, Goldenberg D. The effect of a senior preceptorship on the adaptive competencies of community college nursing students. J Adv Nurs 1995; 22(1): 58-65.
13. Smulders F. Co-operation in NPD: coping with different learning styles. Creativity and Innovation Management 2004; 13(4): 263-73.
14. Joyce-Nagata B. Students' academic performance in nursing as a function of student and faculty learning style congruency. J Nurs Educ 1996; 35(2): 69-73.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

Nursing and Midwifery Students' Learning Styles in Tabriz Medical University

Valizadeh L, Fathi azar S, Zamanzadeh V

Abstract

Introduction: *Identifying effective factors in learning is one of the important issues considered by researchers. The aim of this study was to determine nursing and midwifery students' learning styles in Tabriz University of Medical Sciences.*
Methods: *In a descriptive study performed in 2005, 250 nursing and midwifery students were selected by census sampling method. The research tool was David A. Kolb's Learning Style Inventory including 12 questions which was distributed and collected as group administered. The analysis of data based on LSI guide was done by SPSS.*
Results: *The majority of nursing and midwifery students were converger (54.2%). Also, 32.1, 7.5 and 6.2 percent of them were assimilator, accommodator, and diverger, respectively.*
Conclusion: *Considering the use of converger and assimilator learning styles among students, it is recommended that faculty members use visual methods, diagrams, teacher's handouts, lecture and self-learning methods.*

Key words: Learning styles, Nursing, Midwifery, Student.

Address: Leila Valizadeh, School of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Shariati St. Tabriz, Iran. E-mail: lvalizadeh@yahoo.com

Iranian Journal of Medical Education 2006; 6(2): 136-139.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]